

N:o 17.

Ank. till Riksd. kansli den 24 februari 1891, kl. 1 e. m.

Utlåtande, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor. (R. A.)

Sedan statsutskottet tagit kännedom om den af Riksdagens år 1890 församlade revisorer afgifna berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning, hvilken berättelse till utskottet remitterats och bland kamrarnes ledamöter i tryck utdelats, samt genomläst de protokoll, hvilka blifvit hos fullmäktige i riksgäldskontoret förda efter den 30 september 1890, med hvilken dag revisorerernas protokollgranskning slutade, till och med den 22 januari 1891, å hvilken dag fullmäktiges berättelse till innevarande Riksdag blifvit afgifven, får utskottet nu meddela yttrande med anledning af berörda, sålunda verkställda granskning.

1:o.

Angående skillnaden mellan statens utgifter för jernvägslån och statens inkomster dels af behållna trafikmedel, dels af enskilda jernvägsaktiebolags annuitetslikvider.

Till fullföljande af de i ofvan angifna afseende af föregående Riksdagars statsutskott lemnade uppgifter får utskottet för det senast tilländagångna året 1890 meddela följande siffror:

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 4 Saml. 1 Afd. 13 Häft. (N:o 17). 1

af riksgäldskontoret utbetald ränta å de fonderade statslånen (i hvilken post ej inbegripits ränta å de för jernvägshypoteksfondens räkning använda obligationer af 1878 års lån, hvilken ränta af nämnda fond riksgäldskontoret godtgöres)	kr. 10,982,789: 77*	
ränta å belopp, som lyftats å riksgäldskontorets kreditiv i riksbanken	»	763: 89
	Summa	kr. 10,983,553: 66
Då, med anledning deraf att i dessa poster ingår ränta å medel, som upplånats för odlingslånefondens räkning, från nämnda belopp afdrages den af statskontoret godtgjorda ränta å försträckningar till odlingslånefonden	»	86,921: 08
återstår en stats ränteutgift å upplåningen för jernvägar till belopp af.....	kr. 10,896,632: 58	
Till statskontoret levererad behållning af trafikinkomster å statsens jernvägar kr. 6,500,000: —		
å lånen till enskilda jernvägar till riksgäldskontoret inbetald ränta	» 1,601,562: 30	» 8,101,562: 30
ränteskilnad, som måst af andra statsmedel gäldas	kr. 2,795,070: 28	
Kapitalafbetalning å de fonderade statslånen.....	» 1,880,203: 91	
Kapitalinbetalning å lånen till enskilda jernvägar	» 530,869: 90	
skilnad, som af andra statsmedel guldits	kr. 1,349,334: 01	

Härvid är dock, beträffande ofvanberörda ränteskilnad att märka, att å vissa lån till enskilda jernvägsanläggningar för år 1890 upplupit ränta, med hvars erläggande anstånd af Riksdagen medgifvits, men hvilken räntefordran i sjelfva verket utgör ett riksgäldskontorets under året uppkomna tillgodohafvande hos enskilda jernvägar. Detta räntebelopp uppgår till 103,081 kronor 6 öre.

2:o.

Fullmäktige hafva å sid. 9--11 af sin den 22 sistlidne januari till Riksdagen afgifna berättelse (statsutskottets memorial n:o 1) meddelat

*) I denna summa, hvilken för år 1889 utgjorde 10,025,056 kronor 17 öre, ingår ett belopp af 1,009,402 kronor 22 öre, uppkommet genom den under år 1890 verkställda konverteringen af 1875 års lån. Statens ränteutgift för de fonderade lånen är af riksgäldskontoret för år 1891 beräknad till 9,970,726 kronor 90 öre.

hvilka då till betalning förfallna annuitetsbelopp å de från riksgäldskontoret till kanal- och jernvägsanläggningars utförande utgifna lån icke vid nämnda tid kunnat af vederbörande gäldas.

Enligt hvad utskottet inhemtat, har härutinnan icke inträffat någon annan förändring, än att Uddevalla—Venersborg—Herrljunga jernvägsaktiebolag den 2 innevarande februari å sin skuld till riksgäldskontoret afbetalt 30,000 kronor.

3:o.

Angående Bergslagernas jernvägsaktiebolag.

(Rev. Ber. sid. 134—141. Utl. sid. 271—278).

Nämnda bolag har behörigen guldit ränta och amortering å sitt för jernvägsanläggningen mellan Ludvika och Kil erhållna, med bästa rätt i bolagets hela jernväg från Falun till Göteborg med bibana från Daglösen till Filipstad intecknade statslån å ursprungligen 5,000,000 kronor. Efter den å detta lån den 29 december 1890 senast verkställda inbetalning till riksgäldskontoret af 275,000 kronor, återstår å detsamma en kapitalskuld af 4,650,580 kronor 37 öre.

Af de bolagets 5 procent obligationer å sammanlagdt nominelt 6,753,600 kronor, hvilka riksgäldskontoret enligt 1878 års Riksdags beslut till en kurs af 90 procent inköpt, återstå för det närvarande, sedan riksgäldskontoret den 15 sistlidne januari uppburit liquid för efter utlottning förfallna obligationer å 105,300 kronor, oinlösta obligationer å 5,988,600 kronor. Räntan åter å bolagets obligationslån är ej betald för längre tid än till och med den 15 juli 1885; och utgör riksgäldskontorets förfallna men oguldna räntefordran hos bolaget för oinlösta kuponger, tillhörande de öfvertagna obligationerna, 1,718,145 kronor, i hvilket belopp jemväl ingår ränta å infriade obligationer för tiden mellan den 15 juli 1885 och obligationernas resp. förfallodagar, 71,280 kronor.

Under erinran att såväl 1884 års som 1886 års statsrevisorer gjort anmärkning emot det af bolaget använda liquidationssätt, samt med förmälan att under åren 1887 och 1888 någon inlösen af obligationer icke egt rum, hvaremot under hvardera året infriades en halfårsräntekupong, men att, sedan bolaget under år 1889 sett sina inkomster icke obetydligt ökas, bolaget visserligen inlöst en halfårsräntekupong och guldit 50 procent af en annan men tillika af årets inkomst användt 539,100 kronor till infriande af utlottade obligationer, till följd hvaraf kupongskulden ytterligare ökats, hafva revisorerne häruti funnit anledning att å nyo påkalla Riksdagens uppmärksamhet för ifrågavarande för-

hållande, helst som det väl icke kunde betviflas, att ju icke numera den kapitalvinst, som kunnat tillgodokomma Riksgäldskontoret genom infriande af utlottade obligationer, mer än uppvägdes af ränteförlusten å de förfallna men icke inlösta räntekuponerna.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hafva, bland annat, meddelat, att, derest jernvägsaktiebolaget, i stället för att infria utlottade obligationer, användt äfven de för detta ändamål utgifna belopp till inlösen af förfallna kuponger, riksgäldskontorets förfallna fordran hos bolaget skulle den 15 januari 1890, då, vid tiden för afgifvandet af fullmäktiges utlåtande, inlösen af obligationer senast egt rum, hafva utgjort:

kapital 6,753,600 kronor efter 90

percent..... kr. 6,078,240: —

ränta » 1,143,787: 50 kr. 7,222,027: 50

då deremot till följd af obligationsinlösen Riksgäldskontorets bokförda fordran, enligt dess räkenskaper, samma dag utgjorde:

kapital kr. 5,484,510: —

ränta » 1,654,042: 50 » 7,138,552: 50

hvidan genom det af bolaget antagna liquidationssättet

riksgäldskontorets fordran minskats med kr. 83,475: —

Oaktadt hvad i ärendet förekommit, hade fullmäktige likväl, med hänsyn dertill att såväl 1885 års Riksdag som den år 1887 den 15 januari sammanträdande Riksdagen syntes hafva ansett, att staten icke borde i förhållandet ingripa, så länge öfrige innehafvare af bolagets obligationer läte vid förfarandet bero, icke funnit tillräcklig anledning att utan särskild föreskrift af Riksdagen emot bolaget vidtaga någon åtgärd, helst denna mycket grannliga fråga torde behöfva skärskådas äfven från andra synpunkter än de af revisorerne framställda.

Beträffande vidare detaljer och uträkningar i detta ärende tillåter sig utskottet, till undvikande af allt för stor vidlyftighet, att hänvisa till revisionsberättelsen (sid. 134—141), bolagsstyrelsens öfver revisorernes framställning afgifna förklaring (sid. 278) samt fullmäktiges i riksgäldskontoret utlåtande i ämnet (sid. 271—275).

Af den utredning, som i denna fråga blifvit lemnad, framgår tydligen, att bolagets anmärkta förfarande numera otvifvelaktigt är för staten ofördelaktigare, än om bolaget i första hand gäldade förfallna ränta. Vid sådant förhållande, och då bolaget nu synes kunna utan olägenhet fullgöra ränteliqviderna å obligationslånet, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må besluta att åt fullmäktige i riksgäldskontoret uppdraga att, på sätt fullmäktige må pröfva lämpligt, tillse, att styrelsen för bergslagernas jernvägsaktiebolag i främsta rummet erlägger förfallen och hädanefter förfallande ränta å bolagets obligations-skuld till riksgäldskontoret och först, sedan räntan blifvit vederbörligen gulden, verkställer amortering derå.

4:o.

Hvad i öfrigt revisorerne i sin berättelse om granskning af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning i ett eller annat hänseende anført och vid läsningen af fullmäktiges protokoll förekommit har utskottet funnit ej böra föranleda någon utskottets anmälan eller hemställan.

5:o.

Granskningen af fullmäktiges gemensamt med fullmäktige i riksbanken vidtagna åtgärder för utförande af det fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus har öfverlemnats till behandling af sammansatt stats- och bankoutskott, hvilket utskott deröfver redan afgifvit utlåtande till Riksdagen.

6:o.

Angående ansvarsfrihet för riksgäldskontorets styrelse.

Då utskottet vid den nu verkställda granskningen af riksgäldskontorets styrelse och förvaltning funnit fullmäktige i nämnda kontor hafva med nit och omsorg uppfyllt sitt viktiga och ansvarsfulla kall, tillstyrker utskottet,

att fullmäktige må tillerkännas full ansvarsfrihet för alla beslut och åtgärder, som finnas antecknade i deras protokoll från den 20 januari 1890 till och med den 22 januari 1891.

Stockholm den 24 februari 1891.

På statsutskottets vägnar:

Gustaf Sparre.